

Examen VMBO-GL en TL

2008

tijdvak 1
donderdag 22 mei
9.00 - 11.00 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Gebruik het bronnenboekje.

Dit examen bestaat uit 42 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 56 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Staatsinrichting van Nederland

- 2p 1 Vijf beweringen over de grondwetswijziging van 1848:
- 1 De Eerste en Tweede Kamer worden afgeschaft en er komt één volksvertegenwoordiging.
  - 2 De ministers zijn verantwoordelijk en de koning is onschendbaar.
  - 3 De monarchie wordt afgeschaft en Thorbecke wordt minister-president.
  - 4 Door middel van het censuskiesrecht mogen mannen rechtstreeks de Tweede Kamer kiezen.
  - 5 Het algemeen kiesrecht voor mannen wordt ingevoerd.
- Welke **twee** beweringen zijn juist? Schrijf alleen de nummers op.
- 2p 2 Enkele politieke groepen:
- 1 confessionelen
  - 2 liberalen
  - 3 socialisten
- Geef bij elke politieke groep de naam van één van hun leiders in de periode tussen 1848 en 1917.
- Doe het zo:*
Leider van groep 1: ... (vul naam in)
(enz. tot en met groep 3)
- Gebruik bron 1.*
- 1p 3 De schrijver van de brief zegt het niet letterlijk, maar het is duidelijk zijn bedoeling te waarschuwen voor de gevaren van het socialisme.
- Noem één gevaar dat de schrijver ziet in het socialisme.
- Gebruik bron 2, 3, 4 en 5.*
- 1p 4 Geef per bron aan of die hoort bij een confessionele stroming of niet.
- Doe het zo:*
bron 2: wel/niet (maak je keuze)
(enz. tot en met bron 5)

Gebruik bron 6.

- 2p **5** De tekenaar is een voorstander van het algemeen kiesrecht. Dat is onder andere te zien aan de vlag met het opschrift en aan de vrouw die een symbool van de vrijheid en de vooruitgang is. De tekenaar heeft nog meer symbolen in de tekening aangebracht, zoals:
- de heuvel
  - de opgeheven armen en strakke blikken van de mensen
  - de zonsopgang
- Geef bij **twee** van deze drie symbolen een verklaring waaruit blijkt dat de tekenaar voorstander is van algemeen kiesrecht.

Doe het zo:

Symbool ... (noem een symbool), want ... (geef verklaring).
(enz. voor een tweede symbool)

- 1p **6** Noem één reden waarom het districtenstelsel voor kleine landelijke partijen **nadelig** is.

- 1p **7** Welk argument voeren de **voorstanders** van het districtenstelsel aan?

Gebruik bron 7.

- 1p **8** In 1917 werd de grondwet op een aantal punten gewijzigd. De tekenaar laat zien dat de confessionelen tevreden waren.
- Waarover waren de confessionelen tevreden?

Gebruik nogmaals bron 7.

- 1p **9** De huilende vrouw is Aletta Jacobs. Zij heeft volgens de tekenaar 'niks' gekregen.
- Wat had ze graag willen hebben?

Gebruik nogmaals bron 7.

- 1p **10** Toch stond Aletta Jacobs in werkelijkheid niet met lege handen. Het bordje 'niks' is dan ook niet helemaal juist.
- Wat hebben vrouwen in 1917 wél gekregen?

Gebruik bron 8.

- 1p **11** Welke toelichting hoort bij de prent?
- A** Er is een einde gekomen aan het kabinet. De afgetreden ministers krijgen hulp bij het zoeken naar een nieuwe baan.
  - B** Er is een nieuw kabinet gekozen door de burgers. Maar de nieuwe ministers weten niet goed wat ze moeten doen.
  - C** Er zijn verkiezingen geweest voor de Tweede Kamer. Daarna volgen er soms moeizame besprekingen over wie met wie wil regeren.
  - D** Er zijn verkiezingen voor de Tweede Kamer. Maar omdat de partijen zoveel beloftes doen, weten de kiezers niet op wie zij moeten stemmen.

- 1p 12 Welke uitspraak over de Nederlandse rechtspraak is juist?
- A Ambtenaren en politici hebben het recht om mee te beslissen over de uitspraak in een rechtszaak.
  - B Een rechter is onafhankelijk en de meeste rechtszaken vinden in het openbaar plaats.
  - C Om een eerlijke rechtspraak te bevorderen, worden rechters om de vijf jaar door het volk gekozen.
  - D Rechters verliezen hun baan wanneer zij een uitspraak doen waarmee de regering het oneens is.

- 2p 13 Enkele beweringen over de taken van de officier van justitie:
- 1 De officier van justitie bepaalt samen met een rechter het vonnis.
  - 2 De officier van justitie eist in een rechtszaak tegen een verdachte een straf.
  - 3 De officier van justitie kan onderzoek laten doen naar de zaken waarvan de verdachte wordt beschuldigd.
  - 4 De officier van justitie mag geen getuigen oproepen en ondervragen.
- Welke **twee** beweringen over de taken van de officier van justitie zijn juist? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 9, 10, 11 en 12.

- 1p 14 De vier bronnen laten gebeurtenissen zien die te maken hebben met de geschiedenis van de Nederlandse staatsinrichting.
- Zet de bronnen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later.
- Doe het zo:*
Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (schrijf de nummers op).

Gebruik bron 13.

- 1p 15 De maker van de advertentie heeft een fout gemaakt in zijn beschrijving van de staatsinrichting in de 19e eeuw.
- Welke fout staat er in de bron? Geef ook aan waarom dit fout is.

- 1p 16 In 2006 ontvingen enkele tekenaars bedreigingen naar aanleiding van hun spotprenten. De tekenaars vinden dat je in een democratische samenleving kritiek mag leveren of iemand mag bespotten.
- Op welk grondrecht beroepen de tekenaars zich en is daarbij sprake van een klassiek of een sociaal grondrecht?
- A Het recht op bestaanszekerheid; dat is een klassiek grondrecht.
  - B Het recht op gelijke behandeling; dat is een sociaal grondrecht.
  - C Vrijheid van godsdienst; dat is een sociaal grondrecht.
  - D Vrijheid van meningsuiting; dat is een klassiek grondrecht.

- 1p 17 Noem één grondwettelijk recht dat Tweede Kamerleden wél hebben, maar Eerste Kamerleden niet.

Historisch overzicht vanaf 1900 (en de drie verrijkingsdelen)

- 1p **18** Welke gebeurtenis in Sarajevo in 1914 wordt vaak gezien als aanleiding tot het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog?

Gebruik bron 14, 15, 16 en 17.

- 1p **19** De bronnen staan in willekeurige volgorde en hebben te maken met de Eerste Wereldoorlog. De afgebeelde gebeurtenissen spelen zich af in verschillende perioden.

→ Zet de bronnen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (schrijf de nummers op).

Gebruik bron 18.

- 2p **20** Geef van **twee** onderdelen uit de bron aan waarom die passen bij de manier waarop er oorlog gevoerd werd tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Doe het zo:

Onderdeel: ... (noem onderdeel uit de bron), omdat ... (geef uitleg).

Onderdeel: ... (noem ander onderdeel uit de bron), omdat ... (geef uitleg).

Verrijkingdeel: de opkomst en de gevolgen van het communisme in de Sovjetunie

---

- 2p **21** De Sovjetunie ten tijde van Stalin was een totalitaire dictatuur. Het stalinisme kenmerkte zich onder andere door de persoonsverheerlijking van Stalin en zijn alleenheerschappij.

→ Noem **drie** andere kenmerken van de totalitaire dictatuur onder Stalin.

- 1p **22** Het communisme in de Sovjetunie had gevolgen voor de arbeiders. Welk gevolg voor de arbeiders is juist?

A De arbeiders merkten niet veel van het communisme, omdat het communisme zich vooral bezighield met politiek.

B De arbeiders moesten door middel van communistische vijfjarenplannen eigen bedrijven beginnen.

C De arbeiders moesten werken aan de door de communistische partij opgelegde productieplannen.

D De arbeiders werden massaal van de stad naar het platteland gestuurd om daar verplicht samen te werken in de landbouw.

Gebruik bron 19, 20, 21 en 22.

- 2p **23** Welke **twee** bronnen horen bij de periode **vóór** de Duitse inval in Rusland in 1941? Schrijf alleen de twee nummers op.

- 2p **24** Een invulopdracht over de economische crisis in de jaren dertig van de twintigste eeuw:
- 1 De economische crisis ontstond in 1929 toen de beurs in ... (**Amsterdam / New York**) ... instortte.
  - 2 De reactie van de regering Colijn op de economische crisis staat bekend als ... (**aanpassingspolitiek / gelijkschakeling**) ... .
  - 3 Daarnaast probeerde de regering Colijn mensen aan het werk te krijgen door het stimuleren van ... (**werkverschaffingsprojecten / omscholingen**) ... .
- Kies telkens uit de twee mogelijkheden.

Doe het zo:

- 1 ... (kies uit: Amsterdam / New York)
(enz. voor 2 en 3)

Gebruik bron 23.

- 2p **25** De 'bloed- en bodemtheorie' past bij de ideeën van de nazi's. Volgens hen bestond er een speciale band tussen de Duitse grond en haar bewoners. Dit propaganda-affiche staat vol met symbolen die de nazi's gebruikten.
- Noem **twee** symbolen uit de bron en geef per symbool aan waarom dat past bij de ideeën van de nazi's.

Doe het zo:

- Symbool ... (noem een symbool) past bij de ideeën van de nazi's, omdat ... (geef verklaring).
- Symbool ... (noem een tweede symbool) past bij de ideeën van de nazi's, omdat ... (geef verklaring).

Gebruik bron 24.

- 1p **26** Waaruit blijkt dat de tekenaar de spot drijft met propaganda van de nazi's?

Gebruik nogmaals bron 24.

- 1p **27** Geef aan waarom het niet waarschijnlijk is dat deze tekening in Duitsland gepubliceerd is in de tijd dat de nazi's aan de macht waren.

Gebruik bron 25.

- 1p **28** Waarom is trouw zweren van rechters aan de leider van een land kenmerkend voor een totalitaire samenleving?

Gebruik bron 26.

- 1p **29** Tijdens de oorlog gaven Nederlanders dit soort affiches aan elkaar door. Waarvan is het **verspreiden** van dit affiche een voorbeeld?

- A van aanpassing aan de Duitse bezetting
- B van collaboratie met de Duitse bezetters
- C van geweld tegen de Duitse bezetting
- D van verzet tegen de Duitse bezetters

Gebruik bron 27.

- 2p **30** Wat wordt bedoeld met 'plaatsen waar verschrikkelijke dingen zijn gebeurd'? Geef ook aan waarom het volgens de makers van de bron belangrijk is dat deze plaatsen nooit vergeten mogen worden.
Doe het zo:
Met deze plaatsen wordt bedoeld: ... (vul in).
Deze plaatsen mogen nooit vergeten worden, omdat ... (geef een reden).

Verrijkingdeel: Nederlands-Indië en Indonesië

- 2p **31** Na de Tweede Wereldoorlog dachten de Nederlandse regering en de Indonesische nationalistenverschillend over de toekomstige bestuursvorm van Indonesië.
→ Welke bestuursvorm had de Nederlandse regering voor ogen en welke bestuursvorm wilden de Indonesische nationalistenv?

Doe het zo:

de Nederlandse regering: ... (noem de bestuursvorm)

de Indonesische nationalistenv: ... (noem de bestuursvorm)

Gebruik bron 28, 29, 30, 31 en 32.

- 2p **32** Welke **twee** uitspraken zijn gedaan door Soekarno? Schrijf alleen de twee nummers op.

Verrijkingdeel: de brandhaard Israël en Palestina

- 1p **33** De Verenigde Staten hadden verschillende redenen om Israël te steunen bij de stichting van de staat Israël in 1948.
Welke van de volgende redenen heeft bij de Verenigde Staten een rol gespeeld om de stichting van de staat Israël te steunen?
A De Verenigde Staten hadden van de Verenigde Naties daartoe de opdracht gekregen.
B De Verenigde Staten stonden sympathiek tegenover Israël vanwege de Holocaust.
C De Verenigde Staten waren dat verplicht, omdat Israël lid is van de Europese Unie.
D De Verenigde Staten waren economisch afhankelijk van de Israëlische olie.

- 2p **34** Noem **twee** oorzaken voor het conflict tussen Israël en de Arabische landen tussen 1945 en 1979.

Gebruik bron 33.

- 1p **35** Drie personen worden in de tekening vrolijk afgebeeld.
→ Geef een reden waarom één persoon niet blij is met de Camp David-akkoorden.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Gebruik bron 34.

- 1p **36** Over welke situatie uit de Koude Oorlog wordt in deze vergadering overlegd?
- 2p **37** In Berlijn hebben zich tijdens de Koude Oorlog verschillende gebeurtenissen voorgedaan die ingrijpend zijn geweest voor de geschiedenis van deze stad.
→ Noem **twee** van deze historische gebeurtenissen. **Let op!** Je hoeft geen jaartallen te noemen, alleen gebeurtenissen.

Gebruik bron 35.

- 1p **38** Welke periode wordt in de bron beschreven?
- A de jaren vijftig
  - B de jaren zestig
  - C de jaren zeventig
  - D de jaren tachtig

Gebruik bron 36, 37, 38 en 39.

- 1p **39** Zet de bronnen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later.
Doe het zo:
Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (schrijf de nummers op).

Gebruik bron 40.

- 1p **40** De tekenaar vergelijkt het terrorisme met drie ideologieën die in de westerse geschiedenis een grote rol hebben gespeeld.
→ Geef aan welke overeenkomst de tekenaar ziet tussen het terrorisme en de drie ideologieën.

Gebruik bron 41.

- 1p **41** Op welke kaart is de Europese Unie, zoals die sinds 2007 is samengesteld, op de juiste wijze weergegeven?
- A kaart 1
  - B kaart 2
  - C kaart 3
  - D kaart 4

Gebruik bron 42.

- 1p **42** In welk jaar is deze foto gemaakt? Kies uit: 1901, 1921, 1941, 1961 of 1981.
Geef ook aan waarom je voor dat jaartal gekozen hebt.
Doe het zo:
De foto is gemaakt in ... (vul jaartal in), omdat ... (geef een reden).

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.